

IN MEMORIAM: JAN D. DENGERINK

Door Maarten J. Verkerk

Op 29 juni overleed Jan Dengerink op de leeftijd van 89 jaar. Jan Dengerink was een reformatorisch filosoof in hart en nieren. Als hoogleraar Reformatorische Wijsbegeerte – van 1974 tot 1986 bekleedde hij de bijzondere leerstoelen Reformatorische Wijsbegeerte aan de Universiteit Utrecht en de Rijksuniversiteit Groningen – legde hij regelmatig getuigenis af van zijn geloof in de drie-enige God. Tevens liet hij zien hoe dit geloof in zijn denken over de werkelijkheid doorwerkte. Jan Dengerink kan gekarakteriseerd worden als de ‘filosoof van de scheppingsidee’. Als geen ander heeft hij het geschapen-zijn van de schepping doordacht, met name in zijn magnum opus *De zin van de werkelijkheid* (1986). Op een bepaalde manier heb ik Jan Dengerink altijd als mijn leermeester beschouwd. Vele jaren heb ik bij hem colleges gevolgd. Maar vooral heeft hij een beslissende invloed op mijn denken gehad met de werkgroep ‘Wetenschapsfilosofie’, waarin we met een groep van circa tien studenten de belangrijkste teksten uit de reformatorische wijsbegeerte besproken hebben. In deze werkgroep was hij vaak op zijn best. Hij leidde de werkgroep op een ontspannen manier, legde rustig uit hoe de verbanden lagen, hoe diep de verschillende ideeën doordacht

waren, en waarom hij op bepaalde punten van zijn leermeester – Herman Dooyeweerd – afweek. Als ik hem zou moeten karakteriseren, dan zou ik de woorden ‘gelovig’ en ‘integer’ gebruiken. Jan Dengerink is op allerlei manieren actief geweest in het maatschappelijke leven. Na zijn promotie (1948)

werkte hij tot 1972 in verschillende functies aan de Vrije Universiteit. Hij is actief geweest in de calvinistische en evangelische studentenbeweging, onder andere als lid van het bestuur van IFES. Ook was hij actief lid van het CDA. De afgelopen jaren heb ik Jan Dengerink nog enkele keren bezocht. De zaak van de christelijke filosofie en christelijke politiek ging hem nog steeds zeer ter harte. De overlijdenskaart vermeldt dat Jan heengegaan is ‘uitziend naar een nieuwe schepping’. Deze woorden geven een bijzonder mooie karakterisering van hoe hij geleefd en gewerkt heeft. We gedenken hem met respect en dankbaarheid.

COLLEGES NAJAAR 2010

De collegeseries Christelijke Filosofie zijn voor veel studenten een belangrijke ontmoetingsplaats om zich samen met anderen te bezinnen. Die bezinning heeft uiteindelijk betrekking op jezelf: hoe sta je als christen in je studie en in het beroep dat je ambieert? De gemeenschappelijke bezinning verloopt via algemene vragen zoals: Wat is wetenschap precies? Wat is levensbeschouwing? Wat is hun onderlinge verhouding? De colleges Christelijke Filosofie worden aan zeven universiteiten door het land, maar ook in Utrecht, Groningen en Zwolle, gegeven. Met de colleges kunnen studiepunten worden behaald (ook vrije studiepunten voor hbo-studenten). Het is mo-

gelijk om in overleg met de docent een literatuur-tentamen te doen. Studenten die de colleges volgen, krijgen een jaar lang gratis *Beweging* toegestuurd, ons filosofisch magazine. De hoogleraren G. Glas, J. Hoogland, H. Jochemsen, R. Kuiper, M. Verkerk en M. de Vries zijn altijd bereid scripties te begeleiden op het gebied van algemene filosofie of de filosofie van een vakgebied. Daarnaast kunnen ze ingaan op vragen die te maken hebben met de verhouding tussen wetenschap en geloof. De contactgegevens en actuele informatie vind je op onze website: www.christelijkfilosofie.nl onder menu-item Onderwijs. Meer weten? Mail ons!

JAARREKENING EN BALANS 2009

Hieronder vindt u de jaarrekening 2009 en de balans 2009 van de SRW, goedgekeurd door de accountant.

De SRW heeft het jaar met een mooi resultaat afgesloten. Dit is het gevolg van het waar mogelijk terugbrengen van de kosten, een toenemende giftenstroom, een nalatenschap en een tweetal nano-projecten die de SRW in 2009 heeft binnengehaald. Hierdoor is het negatieve eigen vermogen van de SRW aangevuld en weer bijna positief.

We danken u voor uw bijdrage en uw steun! Die hebben het mogelijk gemaakt om inhoudelijk een aantal tot de verbeelding sprekende resultaten neer te zetten, waaronder zoals genoemd het binnenhalen van twee nanoprojecten, het uitvoeren van het project Ruimte Scheppen en het voortzetten van de RETHINK-collegeserie. Ook in 2010 willen we het gedachtegoed van de SRW breed uitdragen. Zo heeft in juni 2010 een drukbezocht congres plaats-

gevonden met als onderwerp: 'Kan de schepping beter? Grote vragen over kleine deeltjes'. We doen een beroep op uw steun om ook de plannen voor de rest van het jaar te kunnen realiseren.

Ten slotte wil ik u melden dat de SRW ook in 2009 weer gecertificeerd is met het keurmerk van de Raad van de Financiële Betrouwbaarheid (RFB-keurmerk). Met het afgeven van dit keurmerk geeft de RFB aan dat verantwoord verslag wordt gedaan over inkomsten en uitgaven. Verder beschikt de SRW over een ANBI-verklaring van de Belastingdienst. Met deze verklaring geeft de Belastingdienst aan dat de SRW een Algemeen Nut Beogende Instelling is waaraan u giften kunt geven die aftrekbaar zijn van uw belastingverplichting.

Mathilde Oosterhuis-Blok
Penningmeester SRW

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2009 (in euro)	Realisatie 2009	Begroting 2009	Realisatie 2008
BATEN			
Baten uit eigen fonsenwerving	381.959	335.000	266.753
Beleggingsopbrengsten	15.569	18.000	18.130
Verkopen	7.927	9.900	11.525
Vergoeding Ver. Reformatorische Wijsbegeerte	6.000	6.000	4.500
	+ -----	-----	-----
	411.455	368.900	300.908
LASTEN			
Besteed aan doelstelling: Vervullen bijzondere Leerstoel'	98.026	116.500	102.828
Besteed aan doelstelling 'Project Ruimte Scheppen'	73.920	60.000	1.900
Kosten eigen fondsenverwerving	31.561	34.000	71.890
Kosten beheer en administratie	130.482	167.660	211.535
	+ -----	-----	-----
	333.989	378.160	388.153
	-/- -----	-----	-----
RESULTAAT	77.466	-9.260	-87.245
Toevoeging/onttrekking aan			
Overige reserves	12.058	19.620-	93.615-
Bestemmingsfonds	65.408	10.000	6.100
	+ -----	-----	-----
	77.466	-9.620	-87.515

BALANS PER 31 DECEMBER 2009 (in euro)					
	12/31/2009	12/31/2008		12/31/2009	12/31/2008
<i>Vaste activa</i>			<i>Reserves en fondsen</i>		
Financieel vast actief	150.000	150.000	Overige reserves	-2.691	-14.749
Materieel vast actief	1	1	Bestemmingsfondsen	71.508	6.100
	-----	-----		-----	-----
	150.001	150.001		68.817	-8.649
<i>Vlottende activa</i>			<i>Kortlopende schulden</i>		
Voorraden	0	252	Crediteuren	-1.814	29.329
Vorderingen	30.582	17.199	Gelieerde partijen	375.403	392.490
Ligide middelen	297.074	295.248	Belastingen	5.458	4.689
			Overige schulden	29.793	44.841
	-----	-----		-----	-----
	327.656	312.699		408.840	471.349
	-----	-----		-----	-----
	477.657	462.700		477.657	462.700

KAN DE SCHEPPING BETER?

OP 11 JUNI JONGSTLEDEN VOND HET NANOCONGRES GETITELD **KAN DE SCHEPPING BETER? GROTE VRAGEN OVER KLEINE DEELTJES** PLAATS IN DE JAARBEURS TE UTRECHT. DE OPKOMST WAS GROOT: ROND DE 300 DEELNEMERS WAREN BIJEENGEKOMEN OM VERDIEPING TE KRIJGEN IN DE FILOSOFISCHE EN ETHISCHE IMPLICATIES VAN DEZE NIEUWE TECHNOLOGIE. DE TOELOOP WAS ZELFS ZO GROOT, DAT HET CONGRES DE BOEKEN IN ZAL GAAN ALS DRUKST BEZOCHTE ACTIVITEIT VAN DE STICHTING VOOR CHRISTELIJKE FILOSOFIE IN HAAR GESCHIEDENIS.

Tijdens de middag bleken er diverse redenen voor de grote interesse. Zo bleek de hoofdlezing van prof. dr. Cees Dekker (nanotechnoloog) boeiend, toegankelijk en prikkelend. Dekker schetste de stand van zaken rond nanotechnologie van binnenuit en kwam met fascinerende animaties, zoals van het kunstmatige transport van atomen, waardoor concreet werd wat de mogelijkheden van nanotechnologie zijn. Na deze lezing kwamen respectievelijk prof. dr. Palmyre Oomen (theoloog en filosoof), prof. dr. Gert Storm (medisch nanowetenschapper), prof. dr. Henk Jochemsen (filosoof en ethicus),

en ir. ing. Bart Walhout (nanotechnoloog) aan het woord om ieder een stelling te verdedigen.

Zo beargumenteerde Oomen dat we de schepping niet zozeer als afgerond in zes dagen hoeven te zien, maar dat ook het perspectief kan worden gekozen dat dit een continu proces is waarin de schepping zelf participeert door mede te scheppen. Vanuit deze invalshoek zouden nanotechnologen instrumenten in Gods hand zijn die daardoor zelfs de taak hebben om de schepping te verbeteren. Gert Storm liet aan de hand van diverse voorbeelden de toepassing van nanotechnologie in de medische wereld zien. Hieruit bleek dat inmiddels al veel kennis en kunde is ontstaan in het zogenoemde 'drug targeting': een methode om medicijnen te navigeren naar de zieke plek in het lichaam, waardoor ziektebestrijding efficiënter en met minder complicaties voor de patiënt wordt. Henk Jochemsen nam vanuit ethisch-filosofisch perspectief stevig stelling voor een in te stellen commissie die de gewenstheid van de ontwikkelingen in nanotechnologie zou moeten bewaken en rapporteren naar het kabinet. Bart Walhout ten slotte ging in op de stelling dat nanotechnologie de wereld ingrijpend zal veranderen. Het bleek lastig daarop antwoord te geven. Er is in potentie veel mogelijk, waar Walhout dan ook verscheidene voorbeelden van gaf, maar een uitspraak doen over wat er zich in de toekomst zal voordoen zou koffiedik kijken zijn.

De woorden van deze vier sprekers werden afgewisseld door stemmingen en vervolgens discussie met het publiek. Hierdoor ontwikkelden zich prikkelende discussies waaruit bleek dat er diverse invalshoeken mogelijk zijn. Dit leidde aan het einde van de middag tot de vraag welke conclusies konden worden verbonden aan de informatie die was gegeven. Jan Hoogland, dagvoorzitter van het congres, zei daarom zeer terecht dat gedurende de dag duidelijk was geworden dat het laatste woord over nanotechnologie nog niet is gezegd. Het is niet mogelijk om in dit stadium aan te geven hoe we tegen nanotechnologie moeten aankijken, wat dit voor ons gaat betekenen of wat de resultaten van deze technologie in de toekomst zullen zijn. Wat wel duidelijk is geworden, is dat de discussie moet voortduren. Daartoe bleek, ook naar het idee van het publiek, het congres een mooi startschot.

Partners van het Nanocongres *Kan de schepping beter? Grote vragen over kleine deeltjes* die bijdroegen aan het succes waren ForumC, Stichting Thomas More, Instituut voor CultuurEthiek, Lindboom Instituut en Ellips. Het congres is mede mogelijk gemaakt door Nanopodium.

stichting voor
reformatorische
wijsbegeerte

Aspecten van christelijke filosofie is het informatiebulletin van de Vereniging- en Stichting voor Reformatorische Wijsbegeerte. De vereniging beoefent wijsbegeerte bij het licht van de Bijbel als het Woord van God. De stichting heeft als doel vruchten daarvan te verbreiden. Beide doen dit vanuit de overtuiging dat alle filosofie religieus bepaald is. Aspecten wordt op verzoek gratis toegestuurd.

Bestuur van de Vereniging- en Stichting voor Reformatorische Wijsbegeerte

Drs. A. Berger (voorzitter)
Mw. drs. M.J.C. Blok (penningmeester)
Dr. G.J. Buijs (algemeen)
Drs. G. Groenewoud (kringen)
Drs. D.A. Meinema (publicaties & communicatie)
Mw. I. Slump-Schoonhoven (studenten en internationaal)
Drs. W. Vollbehre (secretaris)
T.A.G. Zeldenrust (PR en marketing)

Curatorium van de stichting

Prof. dr. ir. J.H. van Bemmel (voorzitter)
Prof. dr. J.J. Graafland
Prof. dr. S. Griffioen
Prof. dr. ir. T.M. Klappwijk
Prof. dr. G. Nienhuis

Docenten van de stichting

Drs. A. van den Beukel (Zwolle)
Prof. dr. G. Glas (Leiden)
Prof. dr. J. Hoogland (Twente)
Prof. dr. ir. H. Jochemsen (Wageningen)
Prof. dr. R. Kuiper (Rotterdam)
Dr. ir. J. van der Stoep (Ede)
Prof. dr. M.J. Verkerk (Eindhoven en Maastricht)
Prof. dr. M.J. de Vries (Delft)

Centrum voor Christelijke Filosofie

J. Beentjes (boekhouder)
J.C. Boer (communicatie en relatie management)
Mw. N. de Jong-Sterrenburg (secretaresse)
Mw. drs. H.J. van de Streek (directeur)
P. Huijsmans (financiële en ledenadministratie)

Vrijwilligers

Mw. ir. I.M. de Graaf (bibliotheek)
J.W. Hengstmengel (student-assistent)
A. Koppelaar (biblio-online)
P. Post (vertaler)
J. Rebel (administratie)
F. Rickets (facilitaire dienst)
Dr. P.C. Vijfhuizen (financieel management)
A.F. de Visser (stagiair ontwikkelen lespakket)
B. de Vries (archieff)
Dr. Bruce Wearne (vertaler)

Bezoekadres

Korte Brinkweg 32H
3761 EE Soest
Postbus 3206, 3760 DE Soest
telefoon (035) 5880205
fax (035) 5880981
e-mail office.reform.philos@planet.nl
website www.christelijkefilosofie.nl

Rekeningnummers

ING 120 95 98
ABN AMRO 53 90 43 796

Ontwerp

Bart van der Griendt, Mediahuis

DTP

Buijten & Schipperheijn,
Amsterdam

Druk

Buijten & Schipperheijn,
Amsterdam

issn 0921-3031